

Хі промі збережено.

Жодна частина даної книжки не може бути відтворена
в будь-якій формі без письмового дозволу
власника авторських прав.

Дякуємо

Сергію Бордєвському за творчу допомогу;
Валерію Бордєвській за підтримку і співпрацю;
Дмитру Стусу за надані архівні матеріали;
Маргариті Довгань і Василю Овсієнко за консультативну допомогу.

Діюча Сергій
Заборонений Історія життя і боротьби Василя Стуса.
Роман / Сергій Діюба, Артемій Кірсанов. — Харків : Вид-во
«Фабула», 2019. — 176 с.
ISBN 978-617-09-5633-0

Конаквій аспірант, яка працювала над дисертацією про життя
і творчість видатного поета Василя Стуса, в ніч за важкої обставини
стала медсестрою, запропонованою доглядати померлого від важкої
хвороби відука. Як вийшла вона з лікарні у ситуації була помічником
КДБ і бігати разів зустрічалася зі Стусом, особливо в останні
дні його життя.

У романі надмірно лаконічно змальовано життя поета на його
рідній Донеччині, в оточенні друзів, педагогів і інтерпретів, і в кон-
цитаборі — де утримував к'ївськї союїст, ставачи їм у в'єрному їмї
перевіряючи. Чоловік урвкї проїздів у романі й данї останньої руко-
писної збірки поета.

УДК 82-312.4

© С. Діюба, А. Кірсанов, текст, 2019
© «Фабула», март, 2019
© Видавництво «Ранок», 2019

Книжку присвячуємо всім політичним
в'язням, які борються за українську
свободу і незалежність.

ВОЛЕН

Усе почалося з несподіваного дзвінка о першій го-
дині ночі. Аби розмовою не розбудити чоловіка,
метнула у коридор.

— Алло, Людмила Петрова?
— Так. А хто це?
— Вибачте, що запізно. Мос ім'я Волен.
— Перепрошую? — спросоння перенітала я, по-
чувши дивне ім'я.

— Во-лен. Мені вас рекомендував головний лікар
Київського військового шпиталю, де ви працюєте
медсестрою.

— Так, я вас слухаю.
— Мій онкохворий матері потрібна доглядальни-
ця. З головним лікарем я про все домовився. Подро-
бниці при зустрічі. Чекайте вас завтра о сьомій ранку
біля виходу з метро на станції «Хрещатик».

— Стривайте... — тільки й вимовила я і почула
У слухавці короткі гудки.

— Що сталося? Хто давоня? — запитав чоловік,
щойно я повернулася до кімнати.

— Це по роботі,— пояснила я.— Клиєнт прина-
чив зустріч на ранок.

— Завтра у тебе вихідний. Ми домовлялися
з хлопцями поїхати на природу.

— Вибач, любий. Поїдеш сам. Порибалите чолові-
чою компанією.

— А якщо ми там гарних русалок зустрінемо?
— Кращої за мене все одно нікого немає. А нам
скоро за квартиру платити. Та ще й головний лікар
порадив...

— Іди до мене, моя матінко Терезо.
Я підійшла до Миколи, який міцно обійняв мене
своєю єдиною рукою. Другу довелося ампутувати після
поранення в АТО.

— Люблю! — прошепотів він мені на вухо.
— І я тебе люблю! — притулилась я до чоловіка
і поспішила його калюче коротко стрижене волосся.—
Як рука?

— Досі не розумію, як може боліти те, чого нема.—
спробував відбутися жартом Микола.

— Фантомні болі. Усе буде добре. Давай спати,—
запропонувала я, умотивившись поруч із чоловіком.

Микола вимкнув нічник і притягнув мене до себе.
Наступного ранку за чверть до сьомої я вийшла
з київського метро на станції «Хрещатик». На вулиці
було прохолодно, відчувалося, що літо змінила осінь.
Затягнуте темно-оливковими хмарами небо віщувало

затяжний дощ. Клієнта ще не було, тож я взяла каву
в кіоску неподалік. Хрещатиком, поспішаючи в бу-
денних справах, уже шелестіли шинами автіваки, без-
турботно і неквапно ходили люди: хтось виїшов на
пробєжку, хтось — вигуляти собаку. Звичайне мирне
життя столиці України. Тільки у шпиталі, коли кож-
ного дня бачиш тяжкопоранених молодих хлопців,
розумієш, що у країні війна.

До медичного училища я вступила після дев'ято-
го класу донецької школи. Мати, яка працювала тоді
у лікарні старшою медсестрою, наполягла, щоб я пі-
шла її шляхом.

— Усі люди хворіють, любя, тож завжди будеш
мати шматок хліба,— прагматично вмовляла вона
і додавала: — Ти у мене гарненька, підеш до лікарні,
то серед лікарів і чоловіка знайдеш...

Як слухачка донька, я вивчилася на медсестру
і кілька років пропрацювала в лікарні. А от із май-
бутнім чоловіком познайомилася на відпочинку в Ту-
реччині. Далі все як у казці. Микола виявився успіш-
ним бізнесменом, заможаєм, молодим, вродливим.
Спррамили весілля, і необхідність працювати взагалі
відпала.

З'явилася можливість утілити мрію дитинства
і стати вчителем української літератури, як дідуся.
Тож я вступила на філологічний факультет Доне-
цького національного університету, що нині носить
ім'я Василя Стуса, якої теж колись був його студен-
том. Уччилася на відмінно, отримала червоний диплом

і вступила до аспірантури. Почала працювати над
кандидатською дисертацією на тему «Людина проти
тиранії в українській літературі», звісно, на прикладі
життя і творчості Василя Стуса.

У свої тридцять років я мала все, про що можна
тільки мріяти: здорові батьки, вдале заміжжя, влас-
на двокімнатна квартира у новобудові, нова машина,
днічі на рік відпочинку в Європі, брендовий одяг...
Дитина теж була запланована, але трохи згодом, пі-
сля аспірантури. А куди поспішати? Треба і для себе
пожити. Забезпечене і щасливе життя сприймалося
як щось само собою зрозуміле. Здавалося, так буде
завжди. Проте: — «Анушка вже купила соняшникову
ву олію, і не тільки купила, але й розлила»,— прита-
дала Люда цитату з улюбленого роману. Булгаков мал
слухність, людина справді не може передбачити, що
станеться навіть за годину, не кажучи вже про плани
на місяці чи роки.

Наприкінці 2013 року в Києві завирував Євромайдан,
що згодом дістав назву Революції Гідності. Ми
з чоловіком поїхали до столиці. Замешкали у знайо-
мих. Чоловік записався до першої сотні самооборони
Майдану, а я до медичної сотні. Разом виборювали
право українського народу на європейський шлях
розвитку — аж до втечі «гаранта» за кордон!

Але у Кремлі не хотіли випускати нас із братніх
ведмежях обіймів. У лютому 2014-го Росія анексувала
Крим, а навесні спробувала за тим самим сценарієм
захопити східні регіони України. Почалася Антите-

рористична операція. Тим, хто підтримував Україну,
стало небезпечно залишатись у Донецьку. Чоловіку
довелося терміново за безцінь продати бізнес. Ми
перекорили до Києва і винайняли квартиру. Микола
вирішив піти у добровільний батальйон новостворе-
ної нацгвардії. Я його підтримала. Сама кмантувалася
у Київській військовий шпиталі, а паралельно збира-
ла волонтерську допомогу для українського війська,
яке створювалося буквально з нуля. Потім чоловікові
під Слов'янськом осколком відірвало руку. Тепер мені
якже було не до філології, довелося відкласти дисерта-
цію і братися за будь-який приробіток.

Я допила каву і глянула на годинник. За хвилину
сьома, але клієнта досі не було, тож я прогуляла його
чудернацьке ім'я в Інтернеті й дізналася, що Волен
означає — воля Леніна. Які ж це батька так найме-
нували дитину?! Не встигла додумати, як задзвонив
мій смартфон. Високий, міцний чоловік років сорока,
рішуче підійшов до мене і відреккомендувався. Різкий
запах парфуму «Гуччі» ударив у ніс. Ти ба, який пунк-
туальний! Волен у дорогому костюмі був як солідний
бізнесмен.

— Попереджаю, Людмילו, у мамі уїдливий харак-
тер.— Чоловік без зайвих передмов одразу перейшов
до справи.— Довелося змінити вже трьох доглядаль-
ниць. Розраховую на ваше терпіння та професіоналізм.

— Не турбуйтеся, я маю досвід,— zapewnila я.
— Із першого погляду не скажеш. Ви схожі більше
на вчительку, ніж на медсестру.